

Projekt

z dnia 20 grudnia 2021 r.

Zatwierdzony przez .....

**UCHWAŁA NR XLIII/.../21
RADY MIEJSKIEJ W MORAWICY**

z dnia 29 grudnia 2021 r.

w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2022-2024

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1372, z 2021 r. poz. 1834) oraz art. 176 pkt 1 i art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 821, z 2021 r. poz. 159, poz. 1006) Rada Miejska w Morawicy uchwala co następuje:

§ 1. Uchwala się Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2022-2024, w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

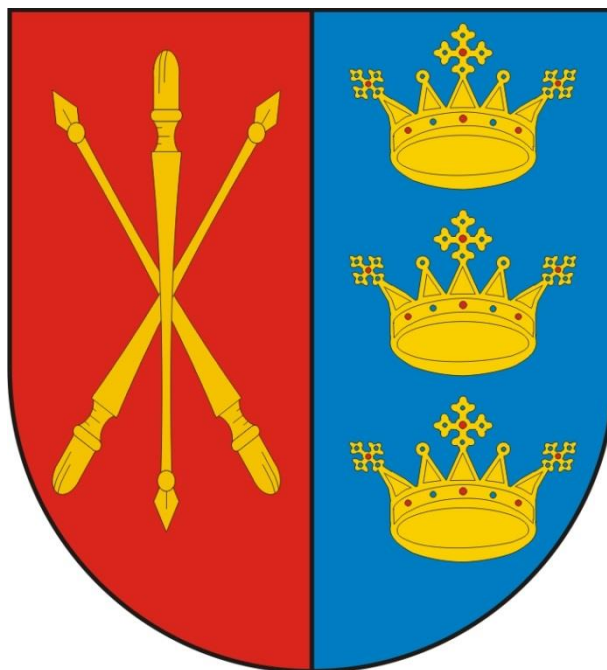
§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta i Gminy Morawica.

§ 3. Traci moc uchwała nr V/31/19 Rady Miejskiej w Morawicy z dnia 29 stycznia 2019 roku w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2019 – 2021.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Załącznik Nr .....
do Uchwały Nr ...../.....
Rady Miejskiej w Morawicy
z dnia .....

GMINNY
PROGRAM WSPIERANIA RODZINY
na lata 2022 – 2024
MIASTO I GMINA MORAWICA

MIASTO I GMINA MORAWICA

I. Wstęp

Rodzina jest podstawową komórką społeczną oraz naturalnym środowiskiem wychowawczym zapewniającym prawidłowy rozwój wszystkich jej członków, w szczególności dzieci. Każde dziecko do prawidłowego rozwoju potrzebuje rodziny, która otoczy je miłością, zapewni poczucie bezpieczeństwa i zaspokoi jego potrzeby. Środowisko rodzinne wprowadza dziecko w świat wartości społecznych i kulturalnych, ukazuje mu różne cele i uczy jak je realizować. Działania dziecka opierają się głównie na naśladownictwie

i przejmowaniu wzoru od rodziców i rodzeństwa. Kształtuje się wtedy więź rodzinna, umacniana miłością rodzicielską.

W przypadku wystąpienia jakiejkolwiek dysfunkcji w rodzinie, nie jest ona w stanie realizować podstawowych zadań. Z powodu działania różnorodnych czynników społecznych i ekonomicznych funkcja opiekuńczo – wychowawcza rodzin może ulec zaburzeniu. Pojawia się zagrożenie wykluczeniem społecznym i rozpadem rodziny. Rodzina potrzebuje wsparcia i pomocy osób i instytucji działających w zakresie wspierania rodziny. Wsparcie rodziny powinno być w miarę możliwości wczesne i mieć charakter profilaktyczny.

Obowiązkiem gminy jest dbanie o dobro swoich mieszkańców, w tym m.in. wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych i nie potrafiących pomyślnie rozwiązać swoich sytuacji kryzysowych. Priorytetem wspierania rodziny jest zapewnienie odpowiednich warunków rozwoju dzieci, młodzieży oraz kształtowania wartości i norm związanych z ich wychowaniem. Wszelkie działania powinny być prowadzone za zgodą rodziny i jej aktywnym udziale, uwzględniając zasadę pomocniczości.

Zgodnie z założeniami ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2020 r. poz. 821 z późn. zm.) Miasto i Gmina Morawica zatrudnia pracowników na stanowisku asystenta rodziny.

Rola asystenta rodziny polega na aktywnym wspieraniu rodziny. Zadaniem asystenta jest całościowe wspieranie rodzin wychowujących dzieci, zagrożonych dysfunkcjami, przeżywającymi trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej. Asystent zapobiega powstawaniu w rodzinie problemów związanych z jej prawidłowym funkcjonowaniem, kształtowaniem prawidłowych postaw rodzicielskich i społecznie pożądanego modelu rodziny. Celem jego pracy jest osiągnięcie

przez rodzinę podstawowego poziomu stabilności życiowej, która umożliwi jej wychowanie dzieci.

Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2022-2024 wyznacza zespół planowanych działań, mających na celu wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Podstawowym założeniem programu jest utworzenie spójnego systemu wsparcia dzieci i rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej w celu przywrócenia im zdolności do wypełniania tych funkcji, m.in. poprzez pracę z rodziną oraz zapewnienie pomocy w opiece i wychowaniu dzieci. Realizowane w ramach programu interdyscyplinarne działania będą koncentrowały się na całej rodzinie, także w sytuacji, gdy dziecko zostanie umieszczone w rodzinie zastępczej celem ułatwienia powrotu do rodziny biologicznej.

Program zatem będzie miał charakter zróżnicowany, zarówno profilaktyczny jak i interwencyjny, w zależności od celów i zadań prowadzących do ich realizacji.

II. Podstawa prawna programu

- ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2020 r. poz. 821 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2021 r. poz. 2268) oraz akty wykonawcze do tej ustawy;
- ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2021 r. poz. 1249);
- ustawa z dnia 29 lipca 2005r. przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. z 2020 r. poz. 2050);
- ustawa z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. z 2021 r. poz. 1119);
- ustawa z dnia 4 listopada 2016r o wspieraniu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz.U. z 2020 r. poz. 1329).

III. Diagnoza środowiska lokalnego

Miasto i Gmina Morawica jest położona w powiecie kieleckim województwa świętokrzyskiego. Według stanu na dzień 31.12.2020r. Miasto i Gmina Morawica liczy 16 526 mieszkańców (8227 kobiet, 8299 mężczyzn, w tym 3577 dzieci do 18 r. ż).

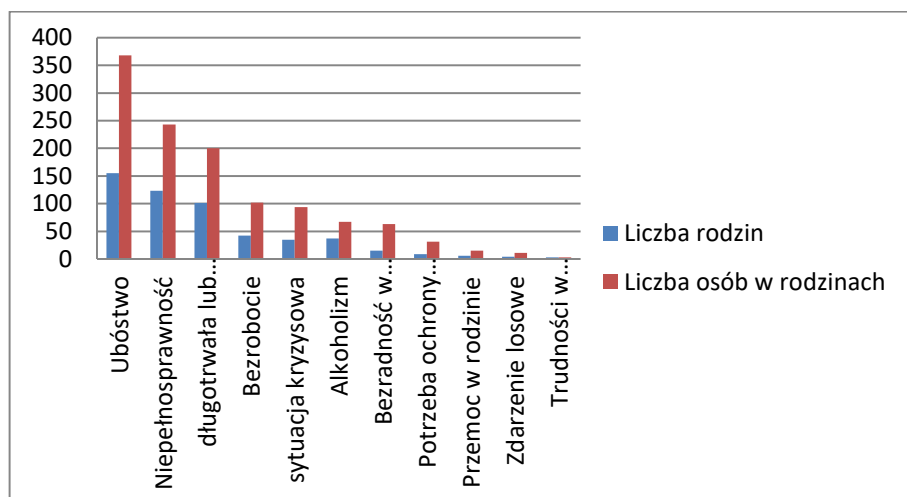
Na koniec 2020 roku z pomocy Miejsko - Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w

Morawicy korzystało 563 rodzin, z czego większość to rodziny z dziećmi do 18 roku życia.

Głównym powodem udzielania pomocy rodzinom było ubóstwo, niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba, bezrobocie, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, alkoholizm, sytuacja kryzysowa, potrzeba ochrony macierzyństwa, przemoc w rodzinie.

Powody przyznawania świadczeń z pomocy społecznej na terenie Miasta i Gminy Morawica w 2020 roku przedstawia poniższy wykres.

Wykres nr 1. Powody przyznawania świadczeń z pomocy społecznej w roku 2020.

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdania MPiPS-03-R za rok 2020r.

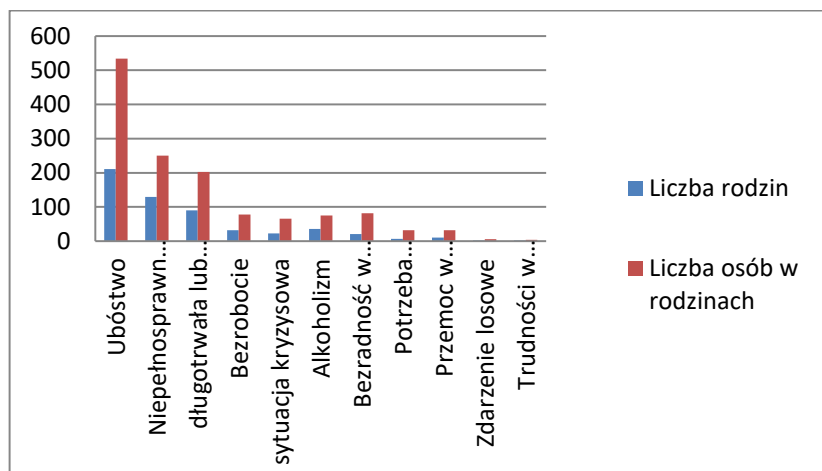
Przedstawione dane wskazują, iż dominującymi czynnikami przyznawania pomocy w 2020r było ubóstwo, niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba. Wśród czynników zaburzających prawidłowe funkcjonowanie rodziny znalazły się m.in. bezrobocie, alkoholizm, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, sytuacja kryzysowa, potrzeba ochrony macierzyństwa, przemoc w rodzinie.

W porównaniu do roku 2019 obserwujemy nieznaczne zwiększenie się w przypadku kilku czynników, które mają negatywny wpływ na funkcjonowanie rodziny, tj. bezrobocie, długotrwała lub ciężka choroba, alkoholizm, trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego, zdarzenia losowe, sytuacja kryzysowa.

Powyższe dane wykazują w jakich aspektach należy pomóc rodzinie aby

prawidłowo mogła funkcjonować i stanowiła pozytywne środowisko rozwoju.

Wykres nr 2. Powody przyznawania świadczeń z pomocy społecznej w roku 2019

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdania MPiPS-03-R za rok 2019r.

Przedstawione dane wskazują, iż dominującymi czynnikami przyznawania pomocy w 2020 roku było ubóstwo, niepełnosprawność i długotrwała lub ciężka choroba. Wśród czynników zaburzających prawidłowe funkcjonowanie rodziny znalazły się m.in. alkoholizm, przemoc w rodzinie, bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych.

Analizę sytuacji rodzin należy uzupełnić o dane rodzin zastępczych funkcjonujących na terenie Miasta i Gminy Morawica.

Na obszarze Miasta i Gminy Morawica według stanu na dzień 31.12.2020r. funkcjonuje 12 rodzin zastępczych, w tym 9 rodzin zastępczych spokrewnionych, 2 rodziny zastępcze niezawodowe oraz 1 placówka opiekuńczo - wychowawcza typu rodzinnego. W rodzinnej pieczy zastępczej przebywa łącznie 19 dzieci z terenu Miasta i Gminy Morawica, w tym 13 dzieci w rodzinach zastępczych spokrewnionych, 3 dzieci w rodzinie zastępczej niezawodowej oraz 3 dzieci w placówce opiekuńczo - wychowawczej typu rodzinnego.

Powyższe dane dotyczące liczby rodzin zastępczych i umieszczonych w nich dzieci z Miasta i Gminy Morawica uzyskano z Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kielcach.

Tabela nr 1. Liczba rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka i liczba dzieci w nich umieszczonych.

Lp.	Rodzina zastępcza spokrewniona	Rodzina zastępcza niezawodowa	Placówka typu rodzinnego	Razem
Liczba rodzin	9	2	1	12
Liczba dzieci	13	3	3	19

Źródło: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kielcach

IV. Cele programu

1. Cel główny:

Wsparcie rodzin mających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej w procesie przywracania ich zdolności do prawidłowego funkcjonowania.

2. Cele szczegółowe:

- a) wsparcie rodzin w kształtowaniu prawidłowych postaw rodzicielskich i społecznie pożądanego modelu rodzin oraz pokonaniu trudności w wypełnianiu roli rodzica;
- b) wsparcie rodzin zagrożonych patologią i rodzin dysfunkcyjnych w rozwiązywaniu ich problemów życiowych, zapobieganie umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej oraz wyzwalamie zasobów tkwiących w rodzinach;
- c) wsparcie rodziny w realizacji działań umożliwiających powrót dzieci z pieczy zastępczej do rodziny biologicznej.

Celom szczegółowym zostały przypisane interdyscyplinarne działania, za które odpowiedzialne są poszczególne instytucje działające w zakresie wspierania rodziny na obszarze gminy lub powiatu.

Wśród nich wyróżniamy:

- Urząd Miasta i Gminy w Morawicy
- Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Morawicy

- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Morawicy
- Gminny Zespół Interdyscyplinarny i Grupa Robocza
- Komisariat Policji w Morawicy
- Niepubliczne Zakłady Opieki Zdrowotnej w Mieście i Gminie Morawica
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kielcach
- Sąd Rejonowy w Kielcach- III Wydział Rodzinny i Nieletnich
- Wojewódzki Ośrodek Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia w Kielcach
- Powiatowy Urząd Pracy w Kielcach
- Grupa AA „Azyl” działająca na terenie gminy Morawica
- Samorządowe Centrum Kultury w Morawicy
- Szkoły z terenu Miasta i Gminy Morawica
- Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna w Chmielniku
- Parafie w Mieście i Gminie Morawica
- Organizacje pozarządowe i inne podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie

V. Działania

Poniżej zamieszczono harmonogram planowanych działań zawierający podział na poszczególne zadania, wskazanie osoby lub instytucji odpowiedzialnej za realizację zadania oraz planowany termin realizacji zadań.

HARMONOGRAM PLANOWANYCH DZIAŁAŃ na lata 2022 – 2024		
Cel szczegółowy	Zadania	Osoba/instytucja odpowiedzialna za realizację zadania
Wsparcie rodzin w kształtowaniu prawidłowych postaw rodzicielskich i społecznie pożądanego modelu rodziny oraz pokonaniu trudności w wypełnianiu roli rodzica	• konsultacje i poradnictwo specjalistyczne dla rodziców	psychoterapeuta, psycholog, mediator sądowy, MGOPS, PCPR
	• opracowywanie i wdrażanie programów profilaktyczno – edukacyjnych dla rodzin i dzieci	szkoły, MGOPS, asystent rodziny, stowarzyszenia
	• kierowanie osób uzależnionych na leczenie odwykowe za pośrednictwem Miejsko- Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	pracownicy socjalni, GKRPA, Sąd Rejonowy, Policja
	• wsparcie osób uzależnionych	Psychoterapeuta, Wojewódzki Ośrodek Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia, Grupa AA „Azyl”, GKRPA, MGOPS
	• włączenie Zespołu Interdyscyplinarnego działającego w rozwiązanie problemu przemocy w rodzinie	pracownicy socjalni, Gminny Zespół Interdyscyplinarny, Grupa Robocza Zespołu Interdyscyplinarnego
	• kształtowanie u rodziców i dzieci właściwych postaw wychowawczych zgodnych z normami i wartościami społecznymi	pracownicy socjalni, asystent rodziny, szkoła, przedszkole
	• umożliwienie rodzinom korzystania ze wsparcia asystenta rodziny, organizowanie szkoleń dla asystentów rodziny	MGOPS, asystent rodziny, PCPR
	• organizowanie grup wsparcia w tym rodzin wspierających i najbliższych członków rodziny	pracownicy socjalni, stowarzyszenia

Cel szczegółowy	Zadania	Osoba/instytucja odpowiedzialna za realizację zadania
Wsparcie rodzin zagrożonych patologią i rodzin dysfunkcyjnych w rozwiązywaniu ich problemów życiowych, zapobieganie umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej oraz wyzwalanie zasobów tkwiących w rodzinach	zapewnienie pomocy usługowej dla rodzin z dziećmi, w tym opiekuńczych i specjalistycznych	MGOPS, opiekunka środowiskowa, pielęgniarki specjalistyczne, pielęgniarka środowiskowa
	prowadzenie placówki wsparcia dziennego i zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży oraz kierowanie dzieci na zajęcia do innych placówek tego typu	Urząd Miasta i Gminy, MGOPS, świetlice środowiskowe,
	zabezpieczenie rodzinom pomocy socjalnej (świadczenia pieniężne i niepieniężne)	MGOPS
	objęcie dzieci indywidualną terapią psychologiczno-pedagogiczną	Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, szkoła
	kierowanie dzieci na kolonie i obozy realizujące programy przeciwdziałania uzależnieniom	szkoła, MGOPS
	objęcie rodzin przeżywających trudności pomocą rodzin wspierających, organizowanie szkoleń dla rodzin wspierających	MGOPS
	kształtowanie systemu wartości u dzieci z rodzin dysfunkcyjnych	asystent rodziny, szkoła, MGOPS, pedagog szkolny, świetlice środowiskowe
	prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny przeżywającej trudności	MGOPS, pracownicy socjalni, asystent rodziny
Wsparcie rodziny w realizacji działań umożliwiających powrót dzieci z pieczy zastępczej do rodziny biologicznej	utrzymywanie osobistych kontaktów rodziców z dziećmi, z wyjątkiem przypadków, w których sąd zakazał takich kontaktów	asystent rodziny, koordynator rodzinnej pieczy zastępczej, rodzina zastępcza lub placówka opiekuńczo - wychowawcza
	udzielenie pomocy rodzicom biologicznym w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej	pracownicy socjalni, asystent rodziny, PUP
	opracowanie we współpracy z rodziną biologiczną planu pracy, który jest spójny z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej	asystent rodziny, koordynator rodzinnej pieczy zastępczej, PCPR
	wsparcie finansowe rodzin dostosowane do bieżących potrzeb, w tym na dojazd do dzieci przebywających w pieczy zastępczej	MGOPS
	pomoc rodzinom w prawidłowym prowadzeniu gospodarstwa domowego	asystent rodziny, pracownicy socjalni
	organizowanie treningów rodzicielskich	asystent rodziny, PCPR
	współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, placówkach opiekuńczo-wychowawczych	MGOPS
	angażowanie rodziców do ponoszenia współodpowiedzialności za sprawy dziecka (wybór szkoły, zawodu, motywowanie do nauki, poprawy zachowania)	asystent rodziny, pracownicy socjalni, PCPR

VI. Źródła finansowania

Źródła finansowania zadań Gminnego Programu Wspierania Rodziny są to:

1. środki własne Miasta i Gminy:
  - a) zaplanowane na dany rok budżetowy w Miejsko - Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Morawicy na realizację Gminnego Programu Wspierania Rodziny,
  - b) pochodzące ze zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
2. środki z Funduszu Pracy.

Wysokość środków na pozostałe lata funkcjonowania Programu będą uchwalane rokrocznie przez Radę Miejską.

VII. Monitorowanie realizacji programu

W ramach ewaluacji Programu prowadzony będzie monitoring. Monitoring polegać będzie na zbieraniu i ocenie danych pod kątem realizacji celów programu. Uzyskane dane pozwolą na ocenę programu oraz na planowanie, realizację i rozwój jego działań.

Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Morawicy będzie przedstawiał Radzie Miejskiej roczne sprawozdanie z realizacji zadań zapisanych w Programie oraz sporządzał sprawozdania rzeczowo-finansowe z zakresu wspierania rodziny, przekazując je wojewodzie w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego o którym mowa w art. 176 ust. 6 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

VIII. Zakończenie

Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Morawica na lata 2022-2024 zakłada stworzenie optymalnych warunków dla poprawy jakości życia rodzin, w szczególności dzieci. Wyznacza nowe kierunki oraz zakłada kontynuację działań uznanych za potrzebne i wartościowe.

Wsparcie rodziny będzie miało charakter profilaktyczny, ochronny, a rodzinie w pierwszej kolejności zostaną stworzone możliwości samodzielnego zmierzenia się ze swoimi problemami.

Skuteczna pomoc dzieciom pozbawionym opieki oraz rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej wymaga skoordynowanego działania różnych instytucji zajmujących się rodziną i dzieckiem. Spodziewanym efektem realizacji programu ma

być polepszenie sytuacji dziecka i rodziny, zwiększenia poczucia bezpieczeństwa socjalnego, zminimalizowanie dysfunkcjonalności społecznej, zminimalizowanie negatywnych zachowań oraz stworzenie skutecznego systemu wsparcia dla rodziny i dziecka.

Program ma charakter otwarty i będzie w miarę potrzeb aktualizowany w miarę pojawiających się potrzeb oraz posiadanych możliwości.

Uzasadnienie

Obowiązek podjęcia uchwały wynika z art. 176 pkt 1 i art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej (Dz.U. 2020 r. poz. 821 z późn. zm.).

Rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu swoich funkcji Miasto i Gmina w ramach zadań własnych ma zapewnić wsparcie poprzez organizację systemu i wyposażenie go w odpowiednie narzędzia. W tym celu m.in. opracowuje trzyletnie programy wspierania rodziny. Program zawiera kierunki działań zmierzających do tworzenia warunków dla prawidłowego funkcjonowania i wychowywania dzieci w rodzinach naturalnych na terenie Miasta i Gminy Morawicy.

Celem programu jest pomoc rodzinom biologicznym w rozwiązywaniu ich problemów opiekuńczo – wychowawczych z dziećmi przy współpracy samorządu, organizacji pozarządowych i innych instytucji zajmujących się rodziną.

Uzasadnienie

Obowiązek podjęcia uchwały wynika z art. 176 pkt 1 i art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011r.o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej (Dz.U. z 2020 r. poz. 821, z 2021 r. poz. 159, 1006).

Rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu swoich funkcji Miasto i Gmina Morawica w ramach zadań własnych powinna zapewnić wsparcie poprzez organizację systemu i wyposażenie go w odpowiednie narzędzia. W tym celu m.in. opracowuje trzyletnie programy wspierania rodziny. Program zawiera kierunki działań zmierzających do tworzenia warunków dla prawidłowego funkcjonowania i wychowywania dzieci w rodzinach naturalnych na terenie Gminy Morawicy.

Celem programu jest pomoc rodzinom biologicznym w rozwiązywaniu ich problemów opiekuńczo - wychowawczych z dziećmi przy współpracy samorządu, organizacji pozarządowych i innych instytucji zajmujących się rodziną.